

The current state of the banking union project

Ol'ga Kadlečíková

University of economics in Bratislava
Faculty of Economic Informatics, Department of Accountancy and Auditing
Dolnozemska cesta 1, 852 35 Bratislava, Slovak Republic
E-mail: olga.kadlecikova@euba.sk

Abstract: *The banking union is an important step towards a genuine Economic and Monetary Union. It allows for the consistent application of EU banking rules in the participating countries. The new decision-making procedures and tools help to create a more transparent, unified and safer market for banks.*

Keywords: *Banking Union, Single Supervisory Mechanism, Single Resolution Mechanism, European Deposit Insurance Scheme*

JEL codes: G21

1 Súčasný stav - úvod do problematiky

Projekt bankovej únie vznikol ako reakcia na finančnú krízu v roku 2008. Banková únia je v podstate zjednotenie dohľadu nad bankami v krajinách eurozóny. Prvý návrh na vytvorenie tohto mechanizmu prišiel na summite Európskej rady 29. júna 2012. 18. decembra 2013 dosiahli ministri financií dohodu, že banková únia vznikne a od začiatku roku 2014 sa pracuje na jej spustení.

Účelom bankovej únie je dosiahnuť, aby bolo bankovníctvo v Európe transparentnejšie prostredníctvom uplatňovania spoločných pravidiel týkajúcich sa dohľadu nad bankami, jednotné a to uplatňovaním rovnakého prístupu k uskutočňovaniu vnútroštátnych aj cezhraničných bankových činností a bezpečnejšie, čo sa má zabezpečiť včasnými intervenciami ak sa banky ocitnú v ťažkostiach.

Banková únia pozostáva z troch základných pilierov. Prvým pilierom je jednotný mechanizmus bankového dohľadu, druhým pilierom je jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií a tretím pilierom je spoločný systém ochrany vkladov.

Cieľom príspevku je analyzovanie aktuálneho stavu budovania projektu bankovej únie.

2 Metodológia a zdrojové údaje

Pri spracovaní príspevku bola použitá najmä metóda analýzy dostupných informačných zdrojov, ktoré sa týkajú budovania projektu bankovej únie v európskom bankovom priestore. Základnými použitými informačnými zdrojmi boli najmä príslušná nadnárodná legislatíva – smernice a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady ako aj národné právne normy – zákony Slovenskej republiky. V neposlednom rade boli použité aj odborné články uverejnené v odbornom bankovom časopise Biatec, ktorý vydáva Národná banka Slovenska ako aj webové stránky príslušných inštitúcií – Európskej centrálnej banky, Európskej komisie, Rady Európskej únie, Národnej banky Slovenska, Rady pre riešenie krízových situácií.

3 Výsledky a diskusia

Jednotný mechanizmus bankového dohľadu je prvým pilierom bankovej únie. Tvorí ho Európska centrálna banka (ďalej len ECB) a vnútroštátne orgány dohľadu zúčastnených krajín (na Slovensku plní funkciu vnútroštátneho orgánu dohľadu Národná banka Slovenska). Začal fungovať 4. novembra 2014, keď sa jeho súčasťou stala aj Národná banka Slovenska ako vnútroštátny orgán dohľadu v Slovenskej republike.

Jeho hlavné ciele sú:

- zaisťovať bezpečnosť a stabilitu európskeho bankového systému,
- zvyšovať finančnú integráciu a stabilitu,
- zabezpečovať konzistentný dohľad.

Právomoci ECB zahŕňajú:

- vykonávanie hodnotení, previerok na mieste a vedenie vyšetrovaní,
- udeľovanie alebo odoberanie bankových povolení,
- posudzovanie nadobúdania a prevodu kvalifikovaných účasť jednotlivých bánk,
- zabezpečovanie dodržiavania pravidiel EÚ týkajúcich sa obozretného podnikania,
- nastavovanie vyšších kapitálových požiadaviek („rezerv“) s cieľom predchádzať finančným rizikám.

Jednotný mechanizmus bankového dohľadu je zodpovedný za dohľad nad približne 4 700 dohliadanými subjektmi v zúčastnených členských štátoch. V záujme zabezpečenia efektívnej realizácie dohľadu sa príslušné úlohy a zodpovednosti ECB a vnútroštátnych orgánov dohľadu v oblasti dohľadu rozdeľujú na základe významnosti dohliadaných subjektov.

ECB vykonáva priamy dohľad nad 124 významnými bankovými skupinami, čo predstavuje približne 1 200 dohliadacích subjektov zúčastnených krajín, ktoré držia takmer 82 % všetkých bankových aktív v eurozóne. Rozhodnutie o významnosti banky vychádza z viacerých kritérií.

Úverová inštitúcia sa považuje za významnú, ak je splnená niektorá z týchto podmienok:

- ak celková hodnota jej aktív presahuje 30 mld. € alebo (pokiaľ celková hodnota jej aktív nie je nižšia ako 5 mld. €) ak presahuje 20 % národného HDP;
- ak je jednou z troch najvýznamnejších úverových inštitúcií so sídlom v danom členskom štáte;
- ak je príjemcom priamej pomoci z Európskeho mechanizmu pre stabilitu;
- ak celková hodnota jej aktív presahuje 5 mld. € a pomer jej cezhraničných aktív/pasív vo viac ako jednom ďalšom zúčastnenom členskom štáte k jej celkovým aktívam/pasívam presahuje 20 %.

Každý významnej banke je pridelený osobitný dohliadací tím zložený zo zamestnancov ECB a vnútroštátnych orgánov dohľadu.

Dohľad nad bankami, ktoré nie sú považované za významné, čo je asi 3 500 subjektov, aj naďalej vykonávajú vnútroštátne orgány dohľadu v úzkej spolupráci s ECB. ECB sa však môže kedykoľvek rozhodnúť, že bude nad ktoroukoľvek z týchto bánk vykonávať priamy dohľad.

ECB je zodpovedná za celkové monitorovanie činností dohľadu vnútroštátnych orgánov dohľadu v záujme primeraného a konzistentného výkonu dohľadu aj nad menej významnými inštitúciami. Nato, aby mohla ECB vykonávať nad menej významnými bankami monitorovaciu funkciu a zabezpečovať finančnú stabilitu v eurozóne, požaduje od týchto menej významných bánk pravidelné kvantitatívne a kvalitatívne informácie. Tieto informácie sa poskytujú na základe stanovených postupov vykazovania medzi ECB a vnútroštátnym orgánom dohľadu. Získané informácie umožňujú ECB identifikovať konkrétne riziká v jednotlivých inštitúciách a vykonávať sektorovú analýzu, čo prispieva k plneniu celkových cieľov dohľadu ECB. Na základe analýzy tiež môže ECB identifikovať oblasti, kde sú zo strany ECB potrebné nariadenia, usmernenia alebo pokyny v záujme zabezpečenia konzistentnosti dohľadu a jeho vysokej úrovne.

Okrem pravidelných informácií od vnútroštátnych orgánov dohľadu (vrátane vykazovania údajov dohľadu príslušným orgánom) a s prihliadnutím na zásadu proporcionality si môže ECB vyžiadať aj dodatočné informácie o menej významných inštitúciách (spravidla od vnútroštátneho orgánu dohľadu), ktoré sú nevyhnutné na plnenie úloh dohľadu.

Na jednotnom mechanizme dohľadu sa automaticky zúčastňujú všetky krajiny eurozóny. Zúčastňovať sa však môžu aj tie krajiny EÚ, ktoré ešte nezaviedli euro ako svoju menu. V takom prípade ECB a relevantné vnútroštátne orgány dohľadu uzavrú memorandum o porozumení, v ktorom stanovujú spôsob spolupráce v oblasti dohľadu.

Druhým pilierom bankovej únie je jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií. Hlavným účelom jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií je zabezpečovať efektívne riešenie krízových situácií zlyhávajúcich bánk s minimálnymi nákladmi pre daňových poplatníkov. Začal sa realizovať v roku 2014, keď na základe nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o jednotnom mechanizme riešenia krízových situácií, ktoré nadobudlo účinnosť 19. augusta 2014 boli 19. decembra 2014 vymenovaní členovia Jednotnej rady riešenia krízových situácií. Jednotný mechanizmus riešenia krízových situácií nadobudol funkčnosť 1. januára 2016. Tvorí ho Jednotná rada pre riešenie krízových situácií a spoločný rezolučný fond na riešenie krízových situácií, ktorý je financovaný bankovým sektorom.

Jednotná rada pre riešenie krízových situácií je riadiacim a výkonným orgánom jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií. Jednotný fond na riešenie krízových situácií je nadnárodným fondom, ktorý sa má používať na riešenie situácií zlyhávajúcich bánk. Financovaný je z príspevkov bankového sektora. Jednotný rezolučný fond sa bude tvoriť počas obdobia ôsmich rokov (2016-2023) až pokiaľ sa v ňom nenaakumulujú prostriedky aspoň minimálne vo výške 1 % z krytých vkladov zo všetkých bánk v členských štátoch, ktoré sa na bankovej únii zúčastňujú. Podľa predstaviteľov EÚ by to mohlo byť približne 55 miliárd eur. Výška príspevku sa určuje osobitne pre každú banku v závislosti od sumy jej zdrojov krytia (okrem vlastných zdrojov a krytých vkladov). Táto pevne stanovená časť príspevku sa úmerne upravuje o rizikový profil každej banky. Na začiatku budú fond tvoriť „národné zložky“. Tie sa v priebehu 8-ročnej prechodnej fázy postupne zličia. Táto „mutualizácia“ používania zaplatených príspevkov do fondu sa začne na úrovni 40 % v prvom roku a 20 % v druhom roku, a potom sa bude nepretržite zvyšovať o rovnaké hodnoty počas zvyšných 6 rokov, až kým národné zložky neprestanú existovať.

Vytvorenie európskeho systému ochrany vkladov predpokladá Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie č. 806/2014 s cieľom vytvoriť európsky systém ochrany vkladov ako tretieho piliera bankovej únie v troch po sebe nasledujúcich fázach: systém zaistenia pre zúčastnené vnútroštátne systémy ochrany vkladov v prvom období troch rokov, systém spolupoistenia pre zúčastnené vnútroštátne systémy ochrany vkladov v druhom období štyroch rokov a plné poistenie pre zúčastnené vnútroštátne systémy ochrany vkladov v stabilnom stave.

V bankovej únii zostáva ochrana vkladov na čisto vnútroštátnej úrovni. Systémy ochrany vkladov sú zavedené vo všetkých členských štátoch, ako to požaduje smernica o systémoch ochrany vkladov. Hoci už majú určité spoločné aspekty týkajúce sa ich hlavných charakteristík a ich fungovania, zavedenie dôležitých aspektov sa naďalej ponecháva na uvážení členských štátov. Členské štáty môžu tiež po schválení Európskou komisiou povoliť zníženie cieľových úrovní, pokiaľ ide o dostupné finančné prostriedky. Rozdiely týkajúce sa úrovne financovania a veľkosti 38 existujúcich systémov ochrany vkladov v EÚ môžu negatívne ovplyvniť dôveru vkladateľov a mohli by narušiť fungovanie vnútorného trhu.

Vzhľadom na to, že súčasné nastavenie vnútroštátnych systémov ochrany vkladov stále nie je odolné voči veľkým lokálnym otrasom, komisia sa vo svojom oznámení Rade a Európskej centrálnej banke „Na ceste k dobudovaniu hospodárskej a menovej únie“ z 21. októbra 2015 zaviazala, že do konca roka 2015 predloží legislatívny návrh na prvé kroky

smerom k európskemu systému ochrany vkladov s cieľom vytvoriť európskejší systém oddelený od štátov, aby sa zvýšila finančná stabilita, občania si mohli byť istí, že bezpečnosť ich vkladov nezávisí od ich zemepisnej polohy, a zdravé banky neboli trestané podľa ich miesta zriadenia. Návrh nariadenia zverejnila Európska komisia 24. novembra 2015, avšak spoločný európsky systém ochrany vkladov ešte stále nebol zriadený. Aktuálne sa návrhom nariadenia zaoberá pracovná skupina zriadená Európskou komisiou, ktorú tvoria zástupcovia všetkých členských štátov. Najst spoločné smerovanie v rokovaní je pre jednotlivé členské štáty zložitý. Niektoré členské štáty podmieňujú technické rokovania smerujúce k vytvoreniu európskeho systému ochrany vkladov prijatím opatrení na znižovanie rizík v bankovom sektore a celkovou analýzou hodnotenia vplyvov, na druhej strane niektoré štáty podporujú rýchle vybudovanie tretieho piliera bankovej únie. Spustenie prvej fázy sa navrhuje na rok 2017, čo sa javí ako predčasné. Európska komisia predloží do 3. júla 2019 Európskemu parlamentu správu o tom, ako systémy ochrany vkladov fungujúce v EÚ môžu spolupracovať prostredníctvom európskeho systému na predchádzaní rizikám vyplývajúcim z cezhraničných činností a ochrane vkladov pred takýmito rizikami. Vychádzajúc z uvedeného je nevyhnutné najskôr overiť fungovanie národných systémov ochrany vkladov v nadväznosti na implementáciu novej smernice a až následne pristúpiť k ďalšiemu kroku, ktorým je európsky systém ochrany vkladov.

Záver

Banková únia je v podstate zjednotenie dohľadu nad bankami v krajinách eurozóny. Banková únia by sa mala zaviesť prostredníctvom presunutia dohľadu na európsku úroveň, vytvorenia integrovaného rámca pre riadenie bankových kríz a rovnako dôležitého spoločného systému ochrany vkladov. Zatiaľ čo prvé dva kroky smerom k vytvoreniu bankovej únie sa dosiahli vďaka vytvoreniu jednotného mechanizmu bankového dohľadu a jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií, spoločný systém ochrany vkladov ešte nebol zriadený.

Literárne zdroje a iné odkazy

- Čillíková, J., Pénzeš, P. (2012) Banková únia a jednotný mechanizmus dohľadu. *Biatec*, vol.8, pp. 8-10.
- Dvořáček, V., Čillíková, J., Pénzeš, P. (2013) Druhý pilier bankovej únie a jeho výzvy. *Biatec*, vol.7, pp. 2-4.
- Dvořáček, V., Čillíková, J., Pénzeš, P. (2014) Aktuálny vývoj v rámci druhého piliera bankovej únie. *Biatec*, vol.3, pp. 20-24.
- ECB (2014). *Príručka bankového dohľadu*.
- Európska komisia (2015). *Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie č. 806/2014 s cieľom vytvoriť európsky systém ochrany vkladov*.
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 806/2014 z 15. júla 2014, ktorým sa stanovujú jednotné pravidlá a jednotný postup riešenia krízových situácií úverových inštitúcií a určitých investičných spoločností v rámci jednotného mechanizmu riešenia krízových situácií a jednotného fondu na riešenie krízových situácií a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1093/2010 (Ú. v. EÚ L 225, 30.7.2014, s. 1 – 90).
- Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskej centrálnej banke „Na ceste k dobudovaniu hospodárskej a menovej únie“ [COM(2015) 600 final, 21.10.2015].
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/49/EÚ zo 16. apríla 2014 o systémoch ochrany vkladov (Ú. v. EÚ L 173, 12.6.2014, s. 149 – 178).
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/59/EÚ z 15. mája 2014, ktorou sa stanovuje rámec pre ozdravenie a riešenie krízových situácií úverových inštitúcií a investičných spoločností a ktorou sa mení smernica Rady 82/891/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EÚ, 2012/30/EÚ a 2013/36/EÚ a nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1093/2010 a (EÚ) č. 648/2012 (Ú. v. EÚ L 173, 12. 6. 2014).
- Zákon č. 371/2014 Z. z. o riešení krízových situácií na finančnom trhu a o zmene a doplnení niektorých zákonov.